

PRITARTA

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos
2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr.
TS -193

PATVIRTINTA

Kupiškio mokyklos „Varpelis“
direktoriaus 2016 m. birželio 30d.
įsakymu Nr. 1-43

**KUPIŠKIO MOKYKLOS „VARPELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „AUGU“**

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
II SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	5
III SKYRIUS. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINAI.....	6
IV SKYRIUS. UGDYMO TURINYS, METODAI, APLINKA IR PROCESAS.....	7
V SKYRIUS. UGDYMO MODELIS	8
VI SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS „AUGU“ PRIEMONIŲ APRAŠAS	22
VII SKYRIUS. UGDYMO PASIEKIMAI IR PAŽANGA BEI JŲ VERTINIMAS. KUPIŠKIO MOKYKLOS „VARPELIS“ PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS.....	24
LITERATŪRA	27

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Kupiškio mokykla „Varpelis“, trumpasis pavadinimas – Mokykla.

Teisinė forma – Kupiškio rajono savivaldybės biudžetinė švietimo įstaiga.

Grupė: bendrojo ugdymo mokykla, kodas 3120

Tipas: pagrindinė mokykla, kodas 3123

Adresas – Vytauto g. 26, 40115 Kupiškis, el. paštas: irena.skupiene@zebra.lt, internetinė svetainė: www.varpelis – vjuc.lt

Vaikai ir jų poreikiai

Kupiškio mokykla „Varpelis“ – penkių ikimokyklinio ugdymo grupių įstaiga, dirbanti 10.5 valandų. Viena grupė - mišraus ankstyvojo amžiaus vaikų nuo 1 iki 3 metų. Dvi ikimokyklinio amžiaus mišrios grupės (3–5 metų), viena priešmokyklinio amžiaus vaikų grupė ir viena ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus specialioji grupė. Įstaigą lanko vaikai, turintys kalbos, bei mišrius raidos sutrikimus, todėl natūralus šeimų poreikis – ikimokykliniais ir priešmokykliniais metais „ištaisyti“ vaiko kalbą, suteikti vaikui pasitikėjimo savo jėgomis, subręsti mokyklai.

Įstaiga renkasi gamtosauginę ugdymo kryptį. Daug dėmesio skiriama pilietiniam, doroviniam vaikų ugdymui.

Šios programos pagrindiniai principai, tikslai, uždaviniai, ugdymo kryptis ir turinys orientuoti į vaiko poreikių tenkinimą, t.y. žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, judėti, keliauti, reikštis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, būti pripažintiems, gerbiamiems, laisviems, suprastiems.

Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, yra aprūpinti. Specialiųjų poreikių turintys vaikai ugdomi specialioje grupėje, bei integruojami į įprastos raidos vaikų grupes. Su jais dirba logopedas, specialusis pedagogas, judesio korekcijos pedagogas.

Įstaigos pedagogai

Mokykloje dirba 14 pedagogų: 9 iš jų įgiję aukštąjį pedagoginį išsilavinimą, 5 – aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą. Visi pedagogai atestuoti. Iš jų: 3 – suteikta metodininko kvalifikacija, 11 – vyresniojo auklėtojo kategorijos. Direktoarei ir direktorės pavaduotojai ugdymui suteikta 3 – ji vadybos kvalifikacinė kategorija.

Pedagogės dalyvauja rajono bei šalies organizuojamuose seminaruose, skleidžia gerąją darbo patirtį kolegėms. Turime pedagogę (logopedę), aktyviai besidominčią etnokultūra, vedančią įvairius renginius. Pedagogai yra parengę daug metodinių ugdymo priemonių, sukūrę įvairių

projektų, kuriuose dalyvavo mokyklos bendruomenės nariai, vaikų tėvai. Pedagogai dalyvauja rajono etninio ugdymo tarybos veikloje.

Mokyklos savitumas

Kupiškio mokykla „Varpelis“ – netradicinė ugdymo įstaiga, kurioje ugdomi ir lavinami sveiki vaikai bei specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai ir mokiniai. Būdami kartu, ugdytiniai geba suprasti, jog yra ir kitokių vaikų, kuriems reikalinga atjauta, pagalba, pakantumas. Natūraliai vyksta sėkminga neįgaliųjų integracija į visuomenę nuo mažų dienų.

Nuo 2006 – ūjų metų įstaigoje veikia relaksacijos kambarys, kuriame gausu įvairiausių terapinių priemonių, pasitarujančių sveikatos gerinimui, stiprinimui bei atsipalaidavimui. Mokykloje įrengtas modernus dailės terapijos kabinetas, kuriame ugdomi ir tobulinami vaikų meniniai gabumai, eksperimentuojama, išbandomos neįprastos dailės technikos.

Didelis dėmesys skiriamas vaiko sveikatai, organizuojami įvairūs sportiniai renginiai. Jie vyksta netradicinėse aplinkose (Kupos pakrantėje, Ažuolų parkelyje, gimnazijos sporto aikštelėje, čiuožykloje, miesto stadione). Dalyvaujame programoje „Jaunasis atletas“, solidarumo bėgime, konkurse „Sveikuolių sveikuoliai“. Mokyklos bendruomenės nariai mano, kad vaiko fizinį galių ugdymas, organizmo grūdinimas, higieninių įgūdžių formavimas, geras emocinis klimatas grupėje ir šeimoje formuoja vaiko vertybines nuostatas.

Kita veikla, kuriai skiriamas didelis dėmesys – pilietinis, patriotinis, etnis ugdymas. Veiklos metu vaikai skatinami pajusti, kad turi Gimtinę, Tėvynę, lanko artimiausius kultūros, istorijos ir gamtos paminklus, sužino apie iškilus žmones, gimtosios vietos praeitį, domisi tautos šventėmis, tradicijomis, papročiais.

Įstaiga yra puikioje istorinėje geografinėje kultūrinėje aplinkoje, ant vaizdingo upės Kupos kranto, yra unikali galimybė ramiam poilsiui ir aktyviai veiklai kieme, aikštynuose, pasivaikščiavimams bei natūralios gamtos stebėjimui. Palanku vaikus skatinti globoti ir saugoti gamtą, taupiai naudoti jos išteklius. Vaikai aktyviai dalyvauja rūšiuodami atliekas, dalyvauja akcijose „Mes rūšiuojam“. Ketverius metus mokykla dalyvauja tarprajoniniame gamtosauginiame projekte „Padėk beglobiui gyvūnui“, bendradarbiaujama su Utenos gyvūnų globos namais.

Mokykla bendradarbiauja su Kupiškio viešosios bibliotekos vaikų literatūros skyriumi, Kupos pradine mokykla, Kupiškio technologijos ir verslo mokykla, Kupiškio krašto žmonių su negalia skyriumi, vaikų lopšeliais – darželiais „Obelėlė“, „Saulutė“. Rengiami bendri projektai, vyksta įvairios vaikų veiklos netradicinėse aplinkose, vakaronės, susitikimai, vaikų piešinių parodėlės.

Ugdomojoje veikloje taikoma IKT. Naujos technologijos yra puikus ugdymo programos papildas. Informacinių technologijų paskirtis ikimokykliniame ugdyme yra pažintinė, t.

y. siektina supažindinti ikimokyklinukus su informacinėmis technologijomis. Kompiuteriai vaikams suteikia patrauklią galimybę veikti ir tyrinėti supantį pasaulį.

Bėga metai, keičiasi ugdymo įstaigos pavadinimai, bet tikslas visada lieka tas pats – visas žinias ir patyrimą skirti mažajam piliečiui, padėti jam atrasti ir pažinti save ir supantį pasaulį, ugdytis, lavintis ir tobulėti.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai dalyvauja mokyklos renginiuose: „Tėvų dienos“, „Atvirų durų savaitė“, grupėse tuo metu tėvai padeda auklėtojoms arba patys veda įvairias veiklas (skaito knygeles, gamina kartu su vaikais skanėstus, žaidžia judrius žaidimus, padeda užmegzti ryšius su rajono įmonėmis ir kt.). Tėvai aktyviai prisideda rengiant „Rudenėlio šventę“, dalyvauja akcijose „Pasidalink su kitu“, „Padėk beglobiam gyvūnui“. Neatsisako tėvai padėti ir tvarkant, puošiant šventėms įstaigos kiemą, grupių aplinką. Dalis tėvų pritaria ir palaiko auklėtojų pastangas tausoti gamtą: rūšiuoja buitines atliekas, palaiko švarą aplinkoje dalyvaudami projekte „Aš ir gamta“.

Mokyklos pedagogės veiklų metu padeda vaikui atskleisti save ir savo gebėjimus bei juos ugdytis. Veikia būreliai – „ZUMBA KIDS“ – (šokių būrelis, mokamas), mokyklos vaikų ansambliukas „Voversėliai“ (etninio vaikų ugdymo kryptis).

Pradėta vykdyti „Jaunojo atleto“ programa. Šią iniciatyvą ėmėsi įgyvendinti judesio korekcijos pedagogė. Tai – naujoviška sportinė žaidimų programa, kuri per Specialiosios olimpiados renginius supažindina vaikus su sporto pasauliu.

Mokykloje vaikas skatinamas suprasti, kad jis – visuomenės narys, todėl turi ne tik teises, bet ir pareigas: turi laikytis nustatytų elgesio normų, gerbti savo tėvus, gerbti pedagogus, kitus suaugusiuosius ir vaikus, gerbti ir tausoti kultūros ir istorijos vertybes, gamtą, visuomenės ir privačią nuosavybę.

Pastebėjus, kad vaikų teisės yra pažeidžiamos, pranešama tarnyboms, kurios užsiima vaikų teisių pažeidimų klausimais.

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa „Augu“ (toliau – Programa) parengta vadovaujantis ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais, mokykloje sukaupta patirtimi, ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašais.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Pilietiškumo skatinimas – siekiama ugdyti dorą, dvasingą ir kūrybingą – Lietuvos pilietį, Kupiškio krašto puoselėtoją.

Sveikatos gerovė – siekiama fizinės ir psichinės vaiko sveikatos, gerovės, darnos, savivokos, teigiamų nuostatų į sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą ugdymo.

Visuminis ugdymas – atsižvelgiama į vaiko raidos, vaikų kultūros dėsningumus ir siekiama visų vaikų galių plėtotės, tikslingai ugdomos vaiko vertybinės nuostatos, jausmai, mąstymas ir elgsena.

Individualizavimas – ugdymas grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(si) poreikių pripažinimu, numatant veiklas ir sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti.

Lankstumas – ugdymo procesas planuojamas ir organizuojamas lanksčiai, koreguojamas pagal pedagogo ir vaiko sąveikos, ugdymo aplinkos kūrimo, partnerystės su tėvais ypatumus.

Socialinis ir emocinis kryptingumas – daug dėmesio skiriama vaiko socialinei patirčiai ir įgūdžiams (įgytiems šeimoje, bendruomenėje, mokyklos grupėje), emocijoms ir jų raiškai menu (muzika, daile, šokiu, vaidyba) ugdymo veikloje.

Perimamumas ir tęstinumas – siekiama ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų dermės, perimamumo ir tęstinumo, siekiant nuosekliai pereiti iš vienos ugdymo programos ir garantuoti kryptingą jos tęstinumą kitoje.

Dermė – derinami šeimos ir mokyklos interesai, lūkesčiai dėl vaikų pasiekimų, ugdymo(si) būdų, rūpinamasi šeimos švietimu.

III SKYRIUS UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ugdymo tikslas – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko patirtį, ugdymosi poreikius, vadovaujantis demokratinėmis vertybėmis, užtikrinti optimalią vaiko raidą, padėti pasirengti ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Uždaviniai:

Įgyvendinti ugdymo turinį, atitinkantį 1– 6 metų vaikų raidos bendruosius ir individualiuosius ypatumus, padedantį kiekvienam vaikui darniai augti ir ugdytis visas Programoje įvardintas pasiekimų sritis.

Padėti ugdytiniams įgyti patirties ir supratimo apie sveikatos saugojimą ir stiprinimą.

Ugdyti aktyvų pilietį, besidomintį savo šalies, krašto papročiais, tradicijomis, istorija, garsiais žmonėmis, tausojantį kultūrinį paveldą, mylintį ir saugantį gamtą.

Skatinti ugdytinių kūrybiškumą, iniciatyvumą tinkamai ir kryptingai organizuojant pažintinę – tiriamąją, meninę veiklą.

Organizuoti ugdymą derinant kryptingą ugdomąją auklėtojo ir spontanišką vaiko veiklą. Daugiau dėmesio skirti individualiam darbui su vaiku, tuo atskleidžiant ir puoselėjant individualias vaiko savybes, ugdymo šeimoje patirtį.

Taikyti į vaiką orientuoto ugdymo metodus. Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei.

Sukurti vaiko ugdymui ir ugdymuisi tinkamą psichologinę ir fizinę aplinką. Sudaryti tokias sąlygas, kad ugdytinis jaustųsi mylimas, gerbiamas, suprastas. Tuo pačiu ugdyti laisvos asmenybės pagrindus su pareigos ir atsakomybės pajautimu. Formuoti bendravimo ir bendradarbiavimo su bendraamžiais ir suaugusiais įgūdžius, savikontrolės įgūdžius.

Taikyti pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus, kurie padėtų vaikui sėkmingai ugdytis ir tobulėti.

Garantuoti vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darną: siekti tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos vieni kitiems, šviesti šeimas gamtosaugos klausimais.

Padėti specialiųjų poreikių vaikams bei jų tėvams: pagal kompetenciją atlikti specialiųjų poreikių vertinimus, įgyvendinti pritaikytas bendrąsias ugdymo programas, tėvams teikti informavimo ir konsultavimo paslaugas.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS, METODAI, APLINKA IR PROCESAS

Šioje programoje pateikiamas visuminis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas.

Ugdymo(si) turinys – ką vaikas ugdomosi, kokias vertybes, nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgyja veikdamas (žaisdamas, judėdamas, bendraudamas ir kt.), pažindamas bei kurdamas. Ką vaikams pasiūlys pedagogas, galima numatyti iš anksto, o kokią patirtį į grupę atsineš konkretus vaikas, atsiskleis tik ugdymo(si) proceso metu. Todėl šioje programoje numatytas ugdymo turinys nėra baigtinis, o nuolat pildomas bei keičiamas jį įgyvendinant.

Brandinant vaiko asmenybę, taikomi šie metodai: spontaniškas arba auklėtojos inicijuotas žaidimas, diskusijos, tyrinėjimai, eksperimentavimas, kūrybinės užduotys, pažintinės išvykos, projektai.

Grupėse yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą. Vidaus ir lauko aplinkoje yra įrangos ir ugdymo priemonių, pritaikytų ir berniukams ir mergaitėms. Ugdymo procesas planuojamas kryptingai ir lanksčiai, parenkant tinkamiausius ugdymo metodus, priemones, numatant ugdymo proceso vyksmą, vaiko pažangos vertinimo būdus, nusistatant bendradarbiavimo su šeima formas, atsižvelgiant į realią grupės situaciją, turimus išteklius, tėvų lūkesčius, pedagogo profesionalumą. Ugdymo procese taikomi vaikui patrauklūs metodai, kurie skatina smalsumą, plėtoja mąstymo, kūrybiškumo gebėjimus, atitinka vaiko raidos ypatumus, naudojama IKT.

V SKYRIUS
UGDYMO MODELIS
KOKIO VAIKO TIKIMĖS? LŪKESČIAI, SRITYS, NUOSTATOS, GEBĖJIMAI, VAIKŲ VEIKSENOS

Lūkesčiai	Sritis	Nuostata	Gebėjimas	Vaikų veiksenos		
				1-2	3-4	5-6
SVEIKAS	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojasi tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	Valgo pirštais, geria iš puoduko. Moka laikyti šaukštelį, puodelį, semia šaukšteliu. Gestu, mimika ar žodžiu pasako, kad nori į tualetą. Imituoja rengimosi veiksmus. Stebi, įsimena apsirengimo, nusirengimo eiliškumą. Plaunasi rankas pats ar su pagalba. Tvarko žaislus kartu su suaugusiuoju.	Ragauja, valgo įvairų maistą. Savarankiškai naudojasi stalo indais ir įrankiais. Taisyklingai naudojasi tualetu. Naudojasi higienos priemonėmis. Paskatintas susitvarko žaislus. Supranta reguliaraus maitinimosi svarbą. Skiria pagrindines maisto produktų grupes: pienas, mėsa, daržovės, vaisiai. Moka servuoti stalą savarankiškai ar su pagalba. Tvarkingai rengiasi, nusirengia. Čiaudint, kosint naudojasi nosine, prisidengia burną. Taisyklingai plaunasi, šluostosi rankas. Supranta saugaus elgesio svarbą sveikatai.	Valgant moka naudotis peiliu ir šakute. Supranta maisto produktų vartojimo svarbą sveikatai. Skiria sveiką maistą. Moka padengti, papuošti stalą gimtadieniui, šventei. Savarankiškai sutvarko žaislus. Dirbdami naudojasi specialiais darbo drabužiais. Dalyvauja renginiuose apie saugų elgesį. Taisyklingai sėdi, stovi, vaikšto. Supranta taisyklingos laikyenos svarbą sveikatai. Moka rengtis pagal oro sąlygas. Savarankiškai naudojasi higienos priemonėmis. Saugiai elgiasi su aštriais daiktais, žino pagalbos telefonus nelaimės atveju.
	Fizinis aktyvumas	Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus,	Ropoja įvairiomis kryptimis. Dėlioja daiktą iš vienos rankos į kitą. Žaidžia su kamuoliukais, balionais. Eina, trepsi, lipa, nulipa. Rideną kamuolį, tempia žaislą, važiuoja pasispirdamas. Stato iš kaladėlių statinius, užsuka, atsuka dangtelius.	Vaikšto neužkliudydamas daiktų. Peržengia kliūtis, eina linija. Laipioja kopetėlėmis. Šokinėja šuoliukais. Vedžioja pirštu labirintus. Rideną, spardo, mėto, gauda kamuolius. Veria ant storesnio siūlo smulkius daiktus. Kerpa žirkliėmis, sukamuoju	Atlieka ritminius judesius pečiais, muša kamuolį galva, meta aukštyn. Ėjimą keičia bėgimu. Perlipa kliūtis, pralenda po jomis. Žaidžia šuolių žaidimus, bėga estafetes su įvairiomis priemonėmis. Šokinėja per įvairias kliūtis.

			kuriems būtina akių- rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	Glamžo, renka smulkius daiktus pirštais, lipdo.	judesiu numuša taikinį. Vaikšto ant pirštų, kulnų. Eina linija pirmyn ir atbulas. Renka, kaišioja smulkius pagaliukus. Minko, lipdo įvairias formas. Iškerpa, klijuoja nesudėtingas figūras. Paima, perdėlioja smulkius daiktus žnyplėmis, pincetu.	Piešia įvairias linijas, apvedžioja daiktus. Renka smulkius daiktus, suveria juos ant plono siūlo. Užsega sagas, susega segtukais. Veria siūlą į adatą, siuvinėja pagal trafaretą, neria vašeliu. Dalyvauja komandiniuose žaidimuose. Naudoja įvairių sportinį inventorių. Supranta ir vykdo žaidimų taisykles. Moka žaisti komandoje derindamas veiksmus.
ORUS	Emocijų suvokimas ir raiška	Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais.	Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	Reiškia savo emocijas verksmu, mimika. Džiaugiasi kalbinamas. Domisi savo atvaizdu veidrodyje. Jaučiasi saugus sudomintas aplinka, įdomia veikla, priglauistas. Atsiliepia pašauktas vardu. Stebi, suvokia kitų vaikų emocijas, jausmus.	Suvokia savo nuotaiką, išreiškia ją žaidimuose. Pasako arba parodo nuotaikos išraišką. Stebi suaugusiųjų reakciją į kitų žmonių nuotaiką. Moka atsiprašyti, susitaikyti. Prašo pagalbos, pasako, kaip jaučiasi. Padeda kitiems vaikams. Imituoja kitų žmonių nuotaiką, pastebi bendraamžių savijautą.	Drąsiai reiškia savo emocijas įvairioje veikloje. Kalba, komentuoja savo savijautą. Įsijaučia į kito žmogaus savijautą. Pastebi, komentuoja gerus ir blogus poelgius. Žodžiais išreiškia jausmus kilusius įvairiose veiklos situacijose. Valdo savo emocijas konfliktinėse situacijose. Supranta, kas yra patyčios. Dalyvauja renginiuose, akcijose prieš patyčias. Moka pradžiuginti, paguosti bendraamžius. Geranoriškai bendradarbiauja kolektyviniuose žaidimuose. Atsižvelgia į kitų vaikų norus.
	Savireguliacija ir savikontrolė	Nusitekęs valdyti	Laikosi susitarimų,	Nusiramina priglauistas, paimtas ant rankų. Mimika,	Prisitaiko prie dienos ritmo. Reiškia savo jausmus žaislų	Naudojasi grupėse esančiomis nusiramavimo erdvėmis,

	emocijų raišką ir elgesį.	elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuo ti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiau drinęs geba nusiraminti.	balsu, gestu reiškia savo norus, reaguoja į aplinkos garsus, muziką. Tyrinėja aplinką, ieško patinkančių žaislų, malonios veiklos.	pagalba. Jausmus reiškia žodžiu, o ne fiziniu veiksmu. Prašo paguodos, pagalbos. Moka dalintis žaislais. Žaidžia kūrybinius žaidimus. Sprendžia konfliktines situacijas, randa tinkamą išeitį. Kontroliuoja savo emocijas įvairiose dienos veiklose. Analizuoja, tyrinėja grupės elgesio taisykles.	priemonėmis. Savarankiškai sprendžia kylančias problemas, nesutarimus. Kalboje vartoja žodžius, kurie apibūdina jausmus. Jaučia atsakomybę už savo poelgius. Nusako savo savijautą, supranta, kaip jaučiasi kitas žmogus. Suvaldo pyktį, nugali drovumą. Įvardija sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą. Supranta kovinių žaidimų ir peštynių pavojingumą tikrovėje. Laikosi saugaus žaidimo taisyklių.
Savivoka ir savigarba	Save vertina teigiamai.	Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/ mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomene, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir	Reaguoja pašauktas vardu, pagirtas, išpėtas. Atkartoja žaidinimų, žaidimų judesius, garsus. Prisisitaiko, laikosi dienos ritmo, ritualų. Stebi aplinką, domisi knygelėmis. Gerai jaučiasi žaisdamas, glostomas. Parodo, pasako kūno dalių pavadinimus. Žaidžia su drabužiais. Atpažįsta save, šeimos narius nuotraukose. Supranta, laikosi draudimų, saugančių sveikatą. Teigiamai reaguoja į suaugusiojo jam skiriamą dėmesį.	Pasako savo vardą, nusako savo veiksmus. Atpažįsta savo daiktus, žaislus. Prašo pagalbos konfliktinėse situacijose. Pavadina kūno dalis. Įvardija save: berniukas, mergaitė. Džiaugiasi pagirtas tėvams. Vertina savo darbelius. Tyrinėja žmonių panašumus ir skirtumus, įvairius pomėgius, jausmus. Pasakoja savo įspūdžius, nusako jausmus. Jaučiasi ypatingas ir svarbus kitiems grupėje.	Pasakoja apie save, savo šeimą, veiklą bendruomenėje, apie Tėvynę. Supranta skriaudos kitam žalą. Kalba apie praeitį, dabartį, ateitį. Tyrinėja savo kūną, jausmus, pomėgius, gebėjimus. Kalbasi su suaugusiais apie gėrį ir blogį. Teigiamai vertina asmeninį pagyrimą, toleruoja įspėjimus, pastabas dėl konkrečių poelgių ar veiksmų, nesiejamų su jo asmenybe. Įtraukia į žaidimus tylesnius, nedrąsius vaikus. Sako komplimentus vienas kitam, atsiprašo nuskriaudęs draugą. Samprotauja apie save, savo pomėgius, veiklą. Siūlo idėjas savęs, šeimos, kitų žmonių, jų

			žaisti kartu su kitais.		grupių, Tėvynės tyrinėjimams. Pastebi savo klaidas, pozityviai į jas reaguoja. Geba pasijuokti iš savo apsirikimų. Kalba, diskutuoja apie fizines savybes, pomėgius.
Santykiai su suaugusiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	Jaučia prierašumą prie juo besirūpinančio auklėtojo. Mėgdžioja, žaidžia pirštukų žaidimus, varto knygeles, bendrauja garsais, žvilgsniu, mimika. Gerai jaučiasi kalbinamas, nešiojamas, kartu žaisdamas su suaugusiuoju. Rodo ženklus suaugusiajam apie savo norus, poreikius: tiesia rankas, kad paimtų, duoda žaislą, veda prie žaislų, kad žaistų ir kt.	Žaidžia šalia suaugusiojo. Renkasi patinkančius žaislus žaidimams, varto knygeles, komentuoja iliustracijas. Savarankiškai arba paskatintas renkasi veiklą. Žaisdamas naudoja daiktų pakaitalus (kubelis vietoj bandelės). Kalba žaisdamas, pratinasi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Kalba apie savo šeimą pagal nuotraukas. Aiškiai pasako savo norus, sumanymus, idėjas. Padedant auklėtojai laikosi tvarkos, kontroliuoja savo elgesį. Savitai plėtoja savo veiklą, tariasi su auklėtoja, prašo reikiamų veiklai priemonių, parodo, ką padarė.	Bendrauja su grupės svečiais, klausosi jų pasakojimų, klausia. Kviečia suaugusiuosius dalyvauti jų veikloje, žaidime, vadovauja žaidimui. Laikosi grupės elgesio taisyklių, supranta jų reikšmę ir pasekmes, jeigu jų nesilaiko. Su pagalba įveikia kylančias bendravimo problemas. Laikosi grupės dienotvarkės, susitarimų. Išsako savo nuomonę visais aktualiais grupės gyvenimo klausimais. Moka pasakyti savo nuomonę, neįžeidžiant kitų (tėvų, senelių, draugų). Suvokia bendravimo su nepažįstamais žmonėmis galimus pavojus. Nagrinėja kartu su suaugusiais įvairias bendravimo, elgesio situacijas, ieško geriausių išeičių iš jų.
Santykiai su bendraamžiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su	Tyrinėja šalia esančius bendraamžius. Mėgdžioja jų veiksmus. Kartu žaidžia muzikinius žaidimus. Žaidžia greta kitų vaikų. Dalinasi žaislais su kitais vaikais, „kalbina“ juos.	Žaidžia kartu su kitais vaikais. Geba dalintis žaislais. Išreiškia savo nepasitenkinimą, kai kiti vaikai daro ką nors ne taip. Prašo pagalbos. Padedamas įgyvendina savo ketinimus,	Turi grupėje draugų. Dalyvauja veikloje, turinančioje vaiko patirtį apie bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus. Ieško išeičių konfliktinėse situacijose padedamas

			visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padeda mas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Netrukdo šalia žaidžiantiems vaikams. Žaidžia įvairius žaidimus. Klausosi trumpų pamokančių istorijų. Padedamas susipažįsta su grupės naujokais. Supranta pastabas dėl savo netinkamo elgesio.	atsižvelgdamas į kitų vaikų norus. Žaisdamas atlieka veiksmus paeiliui arba keliese vienu metu. Susiranda žaidimo draugą. Žaidžia kūrybinius žaidimus. Bendraudamas išsako savo jausmus. Draugiškai padeda kitam vaikui. Dalyvauja kuriant grupės taisykles, susitarimus, laikosi jų. Moka pasakyti „ne“, kai norisi pasielgti netinkamai. Supranta savo veiksmų pasekmes kitam. Moka įtraukti kitus vaikus į bendrus žaidimus.	suaugusiojo. Bendradarbiauja įvairioje veikloje, kur keliems vaikams reikia siekti vieno tikslo. Keičiasi su draugais iš namų atsineštais žaislais. Supranta gero savo elgesio naudą sau ir kitiems. Kartu su kitais vaikais kuria taisykles, pasiryžta jų laikytis. Moka neįkyriai rodyti savo draugystę, toleruoti nesuprantamą elgesį. Suvokia kitų vaikų neverbalinę kalbą (mimiką, judesius, žvilgsnius). Kalba, diskutuoja apie draugystę ir draugus.
BENDRAU- JANTIS	Sakytinė kalba	Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškia mas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	Klausymas. Klausos aplinkos garsų ir kitų žmonių tariamų garsų. Stebi spalvingus daiktus, paveikslėlius su gyvūnais, žmonių atvaizdus, klausosi jų pavadinimų, kuriuos taria suaugusieji. Nemėgsta triukšmo aplinkoje. Klausosi ramios, bet emocingos suaugusiojo kalbos, skaitomų neilgų eilėraščių, pasakėlių, dainuojamų vaikiškų dainelių. Kalbėjimas. Čiauška, girdi suaugusiojo kalbą. Gerai jaučiasi maloniai kalbinamas, glaudžiamas. Stebi savo atvaizdą veidrodyje,	Klausymas. Klausosi įvairių gamtos, aplinkos, kalbos garsų, išmoksta juos skirti. Klausosi skaitomų pasakų, pasakojimų. Pratinasi išklaudyti, išgirsti, susikaupti, sutelkti dėmesį kalbai. Klausosi, supranta žodines instrukcijas, prašymus, paliepimus, juos atlieka. Klausydami dainų, tarmiškų pasakojimų, sekamų pasakų, jaučia kalbos melodinę, ritmą. Kalbėjimas. Parodo, pavadina iliustracijose matomus objektus. Pasakoja	Klausymas. Klausosi įvairaus žanro tekstų skaitymo. Skiria duotą garsą garsų eilėje, skiemenyje, žodyje. Supranta klausimus, paaiškinimus. Išklauso frontalius aiškinimus, taisykles. Susikaupia savarankiškam darbui. Kalbėjimas. Apibūdina savo piešinius, darbelius. Žino, pasako daug aplinkos daiktų, veiksmų, reiškinių, emocijų išraiškų ir kt. pavadinimus. Kalbasi su keliais pokalbio dalyviais tuo pačiu metu.

			čiauška su savimi. Mokosi naujų žodžių klausydamas suaugusiojo kalbos. Atkreipia dėmesį į naujus aplinkos garsus (automobilio, paukščio ir kt.), klausosi suaugusiojo komentarų apie juos.	klausimų pagalba. Klaba žaisdamas įvairius žaidimus. Trumpai atsako į klausimą. Pavadina atliekamus veiksmus su daiktais. Reiškia savo norus, nuotaikas, pojūčius žodžiais. Laikosi tinkamo kalbėjimo tempo. Kalba nesivaržydamas, natūraliai, reiškia savo mintis rūpimais klausimais. Dalyvauja pokalbyje, palaiko jį. Moka paprašyti, atsiprašyti, išsakyti savo argumentus. Pasakoja apie patirtus įvykius, gamtos reiškinius.	Dalyvauja kūrinėlių inscenizacijose. Bendrauja tarpusavyje, diskutuoja. Atpasakoja matytus filmus, patirtus įvykius, girdėtas istorijas. Drašiai reiškia savo nuomonę, dalijasi sumanymais, ieško, siūlo problemų sprendimo būdų. Žaidžia kalbinius žaidimus, aptaria kuriamus projektus.
Rašytinė kalba	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	Skaitymas. Stebi rašmenis, iliustracijas kartu su suaugusiuoju vartydamas knygeles. Verčia knygos puslapius padedamas suaugusiojo. „Skaito“ knygeles vesdamas pirštu raidžių eilutes. Klauso skaitomo kūrinėlio. Pamėgdžioja gyvūnų, apie kuriuos skaitoma, garsus. Rašymas. Stebi rašantį suaugusįjį. Žaidžia „rašymą“. Lavina pirštų ir rankų raumenis rašymui įvairioje veikloje. Keverzoja įvairiomis rašymo priemonėmis.	Skaitymas. Varto, stebi spalvingas, vaiko amžių atitinkančias knygas. Parodo iliustracijose žinomus objektus. Noriai klauso suaugusiojo skaitymo. Savarankiškai „skaito“, aptaria tai su suaugusiuoju. Atpažįsta matytus stambius užrašus (pavadinimai, prekybos centrų pavadinimai ir pan.). Rašymas. Keverzoja, piešia, bando rašyti raides, kitus simbolius. Stebi, kaip rašomas jo vardas, žinutė, raštelis tėvams. Dėlioja paveikslėlius, parenka korteles, atitinkančias užrašą ant paveikslėlio.	Skaitymas. Stebi raides, simbolius aplinkoje. Atpažįsta gatvės, parduotuvių simbolius. „Skaito“ kitam vaikui. Skiria savo vardo pirmą raidę. Domisi įvairiais užrašais aplinkoje. Mėgsta bendrą skaitymą. Savarankiškai pavadina kelias raides. Rašymas. Užrašo spausdintomis raidėmis savo vardą. Daro savo rankomis knygeles, kuriose rašo raides, piešia, braižo. Rašo kompiuteriu. Dėlioja iš raidžių neilgus žodelius. Orientuojasi sąsiuvinio lape.

					Bando užrašyti savo vardą.	Žino rašymo kryptį, žodžių atskyrimą. Supranta rašymo tikslą.
SMALSUS	Aplinkos pažinimas	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	Žaidžia su spalvingais įvairiais žaislais. Stebi aplinkos daiktus įvairiu rakursu. Tyrinėja daiktus regėjimu, lietim, klausa, uosle. Domisi savo atvaizdu, nuotraukomis, iliustracijomis. Bando, vartoja daiktus kaip įrankius. Įvardija atliekamus veiksmus su daiktais. Prižiūri augalus, gyvūnus kartu su suaugusiuoju.	Stebi, pavadina augalus ir gyvūnus artimiausioje aplinkoje, paveikslėliuose. Prižiūri kambarinį augalą su pagalba. Parodo, pavadina savo kūno dalis, moka rūpintis jų švara. Stebi naminius ir laukinius gyvūnus artimoje aplinkoje. Klausu skaitomų kūrinių apie naminius ir laukinius gyvūnus. Apibūdina matytus gyvūnus. Stebi gamtos pokyčius pagal metų laikus. Atpažįsta metų laikus iliustracijose. Tyrinėja daiktų judėjimą, galimybes juos judinti.	Susipažįsta išvykų metu su gyvąja ir negyvąja gamta, gyvūnais, žemės ūkio darbais, daiktų istorijomis, profesijomis. Dalyvauja išvykų aptarime, pasakoja savo išpūdžius. Renka gamtinę medžiagą. Turi žinių apie maisto naudą sveikatai. Domisi šeimos tradicijomis, pasakoja apie jas. Susipažįsta su artimiausios aplinkos kraštovaizdžiais, augalais, gyvūnais, paminklais, statiniais ir kt. Atlieka nesudėtingus bandymus. Tyrinėja žemėlapius, gaublį, enciklopedijas. Klausu įvairių profesijų atstovų pasakojimų apie jų darbą. Susipažįsta su senoviniais darbo įrankiais, lygina juos su dabartine technika. Dalyvauja etninių tradicijų renginiuose, žino jų prasmę. Stebi, apibūdina gamtos reiškinius. Supranta gamtosaugos reikšmę. Moka rūšiuoti buitines atliekas. Supranta to naudą.
	Skaičiavimas ir matavimas	Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuoda	Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal	Skaičiavimas. Stebi, supranta suaugusiojo pritarimo ar nepritario ženklius. Žaidžia žaidimus su	Skaičiavimas. Pasako savo amžių. Paprašius paduoda tam tikros formos, dydžio, vieną ar du daiktus.	Skaičiavimas. Skaičiuoja stalo žaidimų korteles, kauliukus ir pan. žaidžia judrius žaidimus,

mas ir matuotas.	kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	skaičiavimo elementais. Matavimas. Žaidžia su skirtingų spalvų, dydžių žaislais. Stebi žaislus įvairiu atstumu, mato šalia skirtingo dydžio daiktus, juos lygina regėjimu. Eksperimentuoja su spalvomis ir dydžiais, formomis, įvairiai juda.	Sudeda daiktus į dvi, tris krūveles. Parodo, kur yra vienas daiktas, o kur daug. Žaidžia žaidimus, kur atliekami veiksmai paeiliui. Skirsto daiktus į grupes pagal skaičių. Supranta sąvoką „po lygiai“. Matavimas. Savarankiškai suranda dėlionės detalę. Samprotauja apie dydžius, formas, spalvas. Rūšiuoja daiktus. Regėjimu lygina daiktų aukštį, ilgį. Atpažįsta formas lygindami su daiktais (apvalus kaip kamuolys). Supranta, kad daikto figūra nepriklauso nuo spalvos ir dydžio. Eksperimentuoja su daiktų padėtimi erdvėje (šalia, ant, po ir kt.). žaidžia lego, konstruoja. Lygina aplinkos daiktų aukštį, storį, masę, ilgį, plotį. Žaidžia judriuosius žaidimus.	kuriuose kas nors skaičiuojama. Aptaria pasakos veikėjų skaičių, nustato įvykių seką. Aplinkoje pastebi įvairias sekas. Skaičiuoja, grupuoja, rūšiuoja įvairioje aplinkoje, įvairios veiklos metu. Matavimas. Kuria ornamentus iš geometrinių figūrų. Matuoja sąlyginiais matais: pėdomis, žingsniais ir kt. Žaidžia judrius žaidimus, kuriose reikia vartoti vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius. Pasakoja vartodami laiko sąvokas: vakar, šiandien, rytoj. Susipažįsta su laiko matavimu. Atranda, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės. Įgyja supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus: pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele... Supranta sąvokas: „šiek tiek didesnis, mažesnis“, „didžiausias, mažiausias“. Vartoja žodžius, kurie nusako reikalingą kryptį, daiktų vietą. Nusako laiką vartodami savaitės dienų, metų laikų pavadinimus.	Savarankiškai plėtoja savo sumanymus. Sukonkretina
SĖKMINGAI BESIUGDAN- TIS	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Didžiuojasi savimi ir	Savo iniciatyva pagal pomėgius	Sutelkia dėmesį veiklai. Kartuoja veiksmus, judesius.	Žaidžia sensorinius žaidimus kartu su suaugusiuoju. Stebi,

	didėjančiais savo gebėjimais.	pasirenka veiklą, ilgam išitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	Stebi judančius objektus, klausosi. Renkasi žaidimus. Žaidžia smulkiosios motorikos lavinimo žaidimus. Bando atlikti įvairius veiksmus. Stengiasi viską daryti pats savarankiškai.	mėgdžioja naujus veiksmus. Domisi naujais žaislais, žaidimais, priemonėmis. Ieško būdų norimam tikslui pasiekti. Drąsiai reiškia savo norus, atsisako. Savarankiškai renkasi veiklą sau arba su draugu. Įsijungia į siūlomą veiklą grupėje. Rodo iniciatyvą atlikti nesudėtingus darbus. Savarankiškai arba su pagalba ieško būdų iškilusių problemų sprendimui. Geba padėti silpnesniam.	suaugusiojo pateiktą idėją, savaip ją įgyvendina. Veiklą atlieka susitelkęs, savaip, išradingai. Pats bando įveikti kliūtis, nepavykus prašo pagalbos. Renkasi veiklą pats, tęsia ją po pertraukos, kelias dienas. Savarankiškai sugalvoja veiklą, įtraukia vaikus, suaugusiuosius į tą veiklą. Baigia pradėtus darbus neragindamas padeda kitiems vaikams, pats prašo bendraamžių pagalbos. Atlieka kruopštumo, susitelkimo reikalaujančius darbus.
Tyrinėjimas	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Liečia, ragauja, siekia daikto, žaidžia su žaisliukais. Stebi kitus aplinkoje. Bendrauja garsais, judesiais, mimika. Jaučia, reaguoja į aplinką visais pojūčiais: rega, klausia, uosle, lytėjimu. Išbando daiktus, žaislus. Džiaugiasi pagirtas už veiklą. Savarankiškai kartoja patikusius veiksmus.	Tyrinėja nepažįstamus daiktus, medžiagas. Aiškinasi daiktų veikimo būdus. Renka, rūšiuoja dėlioja daiktus kokia nors tvarka. Grupuoja, tvarko daiktus. Pats bando rengtis. Savarankiškai renkasi reikalingus daiktus, medžiagas žaidimui. Pagrindžia savo pasirinkimą. Bando, tyrinėja daiktus ir medžiagas nebijodamas suklysti. Ieško problemos sprendimo būdų. Pasinaudoja ankstesniu patyrimu ir juo remiantis bando naujus sprendimo būdus.	Stebi, apibūdina daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus. Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai. Laikosi saugaus elgesio su pavojingais daiktais ar medžiagomis taisyklių. Pastebi, išskiria esminius daiktų, medžiagų, augalų, gyvūnų bruožus, savybes. Domisi aplinka. Stebi augmeniją, gyvūnų elgseną. Atlieka nesudėtingus bandymus. Tyrinėja daiktų panaudojimo būdus. Samprotauja apie savo pastebėjimus. Klausinėja, ką dar galima būtų patyrinėti, siūlo

					savo idėjas. Dalyvauja projektinėje veikloje, kur vykdomi ilgalaikiai stebėjimai. Aptaria su suaugusiuoju stebėjimų, bandymų planus. Numato jų rezultatus. Stebėjimų rezultatus fiksuoja lentelėse, diagramose. Pristato savo tyrinėjimus, kitus darbus. Palygina stebimų objektų savybes, juos grupuoja, klasifikuoja.
Problemų sprendimas	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškina mas, aiškina masis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	Žaidžia, bando įvairius įdėjimo, išėmimo, uždėjimo žaidimus. Įsisavina naujus veiksmus iššūkiams, problemoms spręsti. Bando atlikti įvairius veiksmus su daiktais padedant suaugusiajam. Ieško išeities įvairiose sudėtingose situacijose, mato savo veiksmų pasekmes padedamas suaugusiojo.	Konstruoja, dēlioja, stato. Imasi sudėtingos veiklos pagal savo galimybes. Savarankiškai renkasi kliūčių įveikimo būdus iš kelių pateiktų būdų. Domisi, klausia, bando suprasti veiksmų pasekmes. Naudojasi iš savo praktikos sėkmingais kliūčių įveikimo būdais. Stebi savo veiksmus, aiškina, kodėl pavyko ar nepavyko išspręsti kilusią problemą.	Drąsiai renkasi sudėtingesnę veiklą. Bando eksperimentuoti, tariasi su kitais. Domisi kitų žmonių ketinimais, poelgiais, elgesio pasekmėmis. Prašo suaugusiojo pagalbos, jei neranda sprendimo. Apmąsto problemos priežastis, ieško tinkamų sprendimo būdų. Numato priimtų sprendimo būdų pasekmes. Bendrauja su kitais vaikais, atsižvelgia į kitų nuomonę. Padeda draugams, priima pagalbą.
Kūrybiškumas	Jaučia kūrybinės	Savitai reiškia savo įspūdžius	Stebi įvairius įdomius aplinkos daiktus. Klausosi skirtingų	Domisi artimiausia aplinka. Atranda, stebi naujus daiktus,	Laisvai reiškia savo idėjas, drąsiai klausia.

	laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	aplinkos ir kalbos garsų. Susipažįsta su supančia aplinka per regėjimą, klausą, uoslę, skonį, lytėjimą. Žaidžia su įvairių formų, spalvų, dydžių, tekstūros žaislais. Pastebi naujus potyrius žadinančius žaislus, daiktus. Tyrinėja visais pojūčiais naujus objektus. Eksperimentuoja su dailės priemonėmis ir medžiagomis. Atranda naujus veiksmus.	veiksmus su jais. Žaidžia su įvairiomis medžiagomis. Eksperimentuoja su jomis. Domisi gamtoje esančiomis priemonėmis (vanduo, smėlis ir pan.). Tyrinėja, klausia. Klausosi pasakojimų, skaitomų kūrinėlių. Įsivaizduoja objektus iš jų. Žaisdamas atlieka įvairius įsivaizduojamus veiksmus. Tą patį daiktą, priemonę naudoja įvairioms reikmėms ir tikslams. Keičia jo funkcijas, išvaizdą, skirtingai jį pritaiko ir panaudoja. Išsako originalias mintis. Apibūdina, detalizuoja girdėtą kūrinį, piešinį. Drąsiai išsako savo mintis, idėjas. Aptaria su suaugusiuoju savo kūrinį, svarsto, kaip galėtų jį patobulinti. Naudojasi savo vaizduote įvairioje veikloje.	Fantazuoja, originaliai reiškia savo idėjas. Savitai vaizduoja supantį pasaulį. Skiria fantaziją nuo realybės. Dalijasi praeityje išgyventa patirtimi, veikla, išpūdžiais su kitais. Dalijasi savo idėjomis, kuria individualiai ar grupelėse. Dalyvauja projekcinėje, grupinėje veikloje. Išmoningai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Pastebi vis naujus gamtos reiškinius, stebi augalų, gyvūnų gyvenimą. Kelia daug probleminių klausimų, svarsto, fantazuoja. Domisi žmogaus pojūčiais. Ieško naujų idėjų, neįprastų sprendimų ir medžiagų. Lengvai keičia veiklos atlikimo būdus, juos pritaiko, siekia savito rezultato. Nebijo suklysti eksperimentuodamas.
Mokėjimas mokytis	Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas,	Stebi, reaguoja į kalbinimą, veido išraišką. Mėgdžioja judesius, balso intonaciją. Tyrinėja aplinką visais pojūčiais. Aktyviai juda, siekia, ima naujus daiktus, žaislus. Domisi daiktų judėjimu. Išbando naujus žaislus. Stebi, mėgdžioja veiksmus su daiktais, juos kartoja.	Stebi, išbando, spontaniškai imasi veiklos. Bando savo galimybes įvairioje veikloje. Pats renkasi žaidimus, veiklą. Jaučia, kada jam reikia suaugusiojo pagalbos. Džiaugiasi išmoktais dalykais. Parodo arba pasako, kokios veiklos nori. Kūrybiškai žaidžia. Pasako, ką	Klausia, drąsiai spėja, bando įvairių veiklų. Nebijo suklysti, taiso savo klaidas. Vis daugiau išlaiko dėmesį domėdamasis aplinkiniu pasauliu. Aptarinėja nuveiktus darbus, planuoja veiklą ateityje, numato pasekmes. Reiškia norus, ko norėtų išmokti. Supranta, ką veiks toliau, kai išmoks.

		sprendamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	Džiaugiasi naujais atradimais.	padarė, išmoko.	Jaučiasi mokiniu, atradėju. Domisi nauja technika. Mokosi ja naudotis. Ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose: enciklopedijose, žinynuose, internete. Kalba apie tai, ką išmoko. Moka paaiškinti, kaip mokėsi, kaip turėtų mokytis toliau.	
KURIANTIS	Meninė raiška	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	Muzika, šokis. Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Mėgdžioja žaidimų judesius, suaugusiojo balso intonacijas, muzikos garsus. Ritmiškai atlieka įvairius judesius. Žaidinimai ir vaidyba. Reiškia norus, emocijas balsu, mimika, įvairiais judesiais. Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Rodo judesiais ir veiksmais jausmus, norus. Vizualinė raiška. Baksnoja, teploja, keverzoja storu pieštuku, kitomis priemonėmis. Visais pojūčiais išbando dailės priemones. Džiaugiasi patiriamais jutimais.	Muzika. Emocingai atliepia klausomus muzikos kūrinčius. Klausosi vaikiškų dainelių, trumpų instrumentinių kūrinėlių. Dainuoja 2–4 garsų daineles. Imituoja daineles įvairiais judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus kartu su pedagogu. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus. Bando jais groti. Klausosi muzikos ir gamtos garsų. Kartu su kitais dainuoja trumpas, siauro diapazono, aiškaus ritmo daineles. Tyrinėja garso išgavimo būdus įvairiais muzikos instrumentais. Kuria melodijas, ritmus, judesius muzikai, pasirenka atitinkamas priemones. Šokis. Mėgdžioja įvairius žaidimų,	Muzika. Spontaniškai improvizuoja pasirinktu muzikos instrumentu, balsu, judesiais. Savais žodžiais išsako kilusius išpūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų tembrus, girdėtus kūrinčius. Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų gyvos muzikos, muzikos įrašų. Dainuoja vienbalses, sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono dainas, jaučia ritmą. Tyrinėja savo ir draugų balso skambėjimo galimybes. Dainuoja trumpas daineles kanonu. Įvairiais ritminiais, melodiniais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams. Kuria ritmus, melodijas trumpam tekstui. Šokis. Šoka sudėtingesnius ratelius, natūralių judesių šokius. Judesius atlieka įvairiu tempu. Improvizuotai kuria 5-6 judesių

Stebi savo piešinius. Intuityviai atranda skirtingus veikimo su dailės priemonėmis būdus.

gyvūnų, augalų judesius. Atlieka parodytus judesius. Žaidžia šokamuosius, vaizduojamuosius žaidimus. Atlieka įvairius judesius šokio, žaidimo metu.

Žaidimai ir vaidyba.

Atlieka matytus veiksmus, judesius. Mėgdžioja balso intonacijas.

Savaip vaizduoja judesiu, veiksmu žaidimų žodžius, atkuria matytų situacijų fragmentus, kuria dialogą tarp veikėjų, perteikdamas mocijas.

Vizualinė raiška.

Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas. Įžvelgia daiktus ar įvykius savo abstrakcijose.

Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis. Kūrybos procesą palydi pasakojimu. Atranda spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę. Kuria koliažus, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.

seka šokyje. Šokio judesiais perteikia mintį, nuotaiką. Derina šokio judesius prie muzikos.

Vaidyba.

Vaizduoja realistinę ir fantastinę siužetą, plėtoja vyksmą dialogu, monologu. Susikuria aplinką žaidimui, vaidinimui. Palaiko bendravimą su žiūrovais.

Muzikiniuose žaidimuose pagal situaciją reiškia veikėjo norus ir emocijas.

Vizualinė raiška.

Savo emocijas, patirtį, išpūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Kuria pagal išankstinį sumanymą. Vaizdus papildo grafiniais ženklais. Kuria bendrus dailės darbus. Kuria istorijas savo piešiniiais. Tikslingai renkasi dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Domisi tautodaile.

Kuria erdvines, mobilias kompozicijas.

Kuria vaizdus įvairiomis priemonėmis: ant šviesos stalo, fotografuoja.

Žaidžia kompiuterinės grafikos programa.

Estetinis suvokimas	Domisi, gèrisi, grožisi aplinka, meno kūriniiais, menine veikla.	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniiais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį, rodo pasitenkinimą kalbinamas suaugusiojo, matydamas ryškius įvairius žaislus, girdėdamas muziką. Skiria klausomos muzikos nuotaiką, reaguoja. Stebi spalvas piešdamas rankomis. Džiaugsmingai žiūrinėja spalvingas iliustracijas. Skirtingai reaguoja į besikeičiančias kalbos, muzikos garsų intonacijas, matydamas gražius gamtos vaizdus, daiktus. Stebi šokančius, vaidinančius žmones. Intuityviai mėgdžioja tai, kas patinka. Mėgdžioja dainavimo, muzikos garsus, šokio, vaidybos judesius.	Atpažįsta girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Džiaugsmingai reaguoja į nuotaikingus muzikos kūrinius. Komentuoja matomus šokio judesius. Savaip interpretuoja savo piešinius. Pastebi, grožisi puošnia apranga. Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, puošti. Komentuoja savo meninę veiklą. Pajunta vaizduojamų personažų emocines būsenas, pastebi formas. Stebi ir emociškai reaguoja į kai kurias meno kūrinių, gamtos, daiktų, vaikų elgesio, papuošimų estetiškes savybes. Išsako savo nuomonę apie meninius darbelius, meninę draugų veiklą, savo ir kitų išorės grožį. Jautriai reaguoja į kitų vertinimus.	Mėgaujasi muzikavimu, vaidyba, šokiu, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba. Nusako pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas, jas kartoja. Dalyvauja kūrybos procese su tautodailininkais. Grožisi gamtos spalvų grožiu, darna, įvairumu. Pastebi meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, nuotaiką, veikėjų bruožus ir kt.). Elementariai apibūdina muzikos kūrinius, šokio siužetą, veikėjus, dailės reprodukcijas, nuotraukas. Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Emociškai išgyvena meno kūrinius. Gèrisi, grožisi savo menine kūryba, vertina ją, rodo kitiems. Palankiai vertina kitų kūrybą. Piktinasi netinkamu elgesiu, mėgdžioja gražaus elgesio pavyzdžius. Būna kritiškas savo ir kitų išvaizdai. Pastebi, išraiškiai apibūdina gamtos, aplinkos daiktų, reiškinių, kasdienio gyvenimo estetiškes ypatybes. Rūpinasi grupės aplinka.

VI SKYRIUS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS „AUGU“ PRIEMONIŲ APRAŠAS

Lūkesčiai	Pagrindinės ugdymo priemonės	Papildomos ugdymo priemonės
SVEIKAS	Rankšluosčiai, dantų šepetėliai, pasta, servetėlės, muilas. Lankai, šokdynės, kaspiniai, skarelės, skraistės šokiui, parašutas; badmintonas, stalo teniso raketės, kamuoliukai; įvairūs treniruokliai; masažiniai ir gimnastikos kilimėliai, gimnastikos čiužiniai, suoliukai; priemonės bėgimui su kliūtimis, estafetėms; įvairūs kamuoliai, gimnastikos sienelės, sūpuoklės, virvės laipiojimui; gamtinė medžiaga (akmenukai, kankorėžiai, kaštonai, žvyras); riedučiai, dviratukai, rogutės, slidės, paspirtukai.	Priemonės pėdų, delnų atspaudams daryti (gipsas, molis, smėlis ir kt.); paveikslėliai, dėlionės sveikatos tema, vaikiški indai, stalo įrankiai, maisto gaminimo technika (mikseris, vaflinė, skrudintuvė, sulčiaspaudė); priemonės sagstymui, raišiojimui, varstymui; gumnic kamuoliai, supimuisi skirti žaislai, kalneliai šliaužimui; kamuoliai jėgos ugdymui, elastinės gumos, jogos kamuoliai, kamuoliai
ORUS	Įvairūs žaislai: albumai, segtuvai su nuotraukomis; kanceliarinės priemonės užrašams; priemonės saugaus elgesio, eismo ugdymui; žaislai siužetiniams žaidimams (lėlės, baldeliai, indeliai, vežimėliai, drabužiai įvairių profesijų atributai); žaislai vaikams džiuginti (balionai, muilo burbulai ir pan.); stalo žaidimai; žaislai atsipalaidavimui (minkšti žaislai, kamuoliukai spaudimui); priemonės šviesos ir šešėlių žaismui; veidrodžiai; konstruktoriai; mozaikos, dėlionės; kompiuteriniai žaislai. Lietuvos ir regiono žemėlapiai; Lietuvos Respublikos vėliava (maža).	Pratybų knygelės su bendravimo ir kt. situacijomis; efekto žaislai (popieriniai fejerverkai ir pan.); įvairūs kalendoriai, aplankai darbeliams; kortelės, paveikslų rinkiniai, knygelės; poelgio-pasekmės paveikslėliai, dėlionės; daiktų modeliai; Lietuvos Respublikos herbas, miesto herbas; įvairūs žemėlapiai; kelionių katalogai; vaikiški žurnalai. Švenčių atributika (girliandos, širdutės ir kt.).
BENDRAUJANTIS	Popierius; knygelės užrašams; lipnus popierius; lipdukai; atvirukai, vokai, laiškų rašymo popierius. Įvairios knygos vaikams; žaidimai skirti kalbai ugdyti; raidžių paveikslėliai, trafaretai; raidynai; automobiliai, kubeliai su užrašais; muzikos, pasakų įrašai. Muzikiniai žaislai; žaislai su garsais; priemonės smulkiąjai motorikai lavinti. Stalo žaidimai kalbos ugdymui; kompiuteris; žaislai – prizai. Pasakojimo kubeliai. Magnetinė abėcėlė.	Įvairių kalbos užduočių knygelės, lapai; skaitmenys, lipdukai-raidynai; knygelės raidyno, žodynėlio sudarymui. Žaislinės knygelės vaikams (su garsais, su iškarpomis, perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo, garso efektų); pasakų veikėjų siluetai, lėlių teatro figūrėlės, stalo lėlių teatras; skirtukai, žymekliai knygoms; kulinarinės knygos, žodynai, telefonų knygos, enciklopedijos; Kompiuterinės programos (programos rašymo skatinimui, dėmesio lavinimui, raidžių pažinimui, kalbos dalių suvokimui, žodyno plėtimui, įvairių sąvokų supratimui ir kt.).
SMALSUS	Įvairūs kortelių rinkiniai, stalo žaidimai, loto, pagaliukai skaičiavimui, rūšiavimui, matavimui, aplinkos pažinimui. Mažos svarstyklės; euromonetų rinkiniai; laikrodžiai; geometrinių figūrų dėlionės; figūrų trafaretai; įvairios figūrėlės skaičiavimui, vėrimui, konstravimui. Gyvūnų figūrėlės, paveikslėliai; gamtinė medžiaga. Skaičiuotuvai, specialios didaktinės skaičiavimo priemonės.	Terariumai, akvariumai, narveliai; fotoaparatai, žibintuvėliai; techniniai žaislai (žybsintys, pypsintys; prisukami, inerciniai, elektriniai). Galvosūkių, labirintų; gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga. Laistytuvai, gėlių vazonėliai, žemė augalams, sėklos.
SEKMINGAI	Įvairūs popierius, vaškas, parafinas; baldai, dėžės, krepšiai, priemonės,	Muzikiniai rinkiniai, kūno dalių modeliai; šviesos lentos, stalai;

BESIUGDANTIS	medžiagoms, žaislams sudėti; rašomoji lenta; informaciniai leidiniai ikimokyklinio amžiaus vaikams (knygelės, enciklopedijos, plakatai, įvairūs stalo žaidimai ir kt.); gamtos paminklų, gyvūnų, gamtos reiškinių nuotraukos; skaičių, formų, spalvų kortelės, jų rinkiniai; nuoseklumo, priešingybių, priežasties-pasekmės, dalies ir visumos paveikslėliai, kortelės, stalo žaidimai; įvairi gamtinė medžiaga; didinamieji stiklai, mikroskopas, įvairūs indai eksperimentavimui, tyrinėjimui; matuokliai, pipetės, kempinės, žaislinės plunksnos; indai bei priemonės žaidimams su smėliu ir vandeniu; laikrodis, kompasas, termometrai; ilgio matavimo priemonės, svirtinės svarstyklės; skaičiuoklės, skaitytuvai, specialios didaktinės skaičiavimo priemonės; erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros; rašymui ir skaitymui reikiamos priemonės.	spalvotas smėlis; mėnulio smėlis; pripučiami baseinai; „bubberis“; minkštos figūros; minkšti komplektai: figūros, dėlionės, baldeliai; mechaniko vežimėlis; sodininko rinkiniai; žaidimų palapinės; buities reikmenys vaikams; daktaro rinkiniai; įvairūs žaislai smulkiajai motorikai lavinti; lavinamieji žaidimai skaičiavimui; edukacinės kaladėlės; kėgliai.
KURIANTIS	Priemonės ir medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui, kūrybiniam darbams; priemonės darbo vietai dengti; apranga darbui su dažais; Širma ir kitokia įranga teatrui; lėlės marionetės, pirštukinės ir kitokios lėlės; įvairi atributika, apranga vaikų vaidinimams; muzikos instrumentai, jų tarpe ir savos gamybos; muzikos centras, kompiuteris, muzikos įrašai; muzikos ženklų rinkiniai muzikiniam raštui pažinti.	Papildomos medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui (plastikas, audinys, gipsas, medis ir kt.). Priemonės tapymui, grafiniams, taikomosios dailės darbams (kempinė, voleliai; tušas, plunksna, adatos, vašelis, siūlai; vilna vėlimui); antspaudavimo, štapavimo priemonės, formelės; molbertai; muzikiniai žaislai, muzikinės dėžutės; magnetukai. Karaokė įrenginys.

VII SKYRIUS

KUPIŠKIO MOKYKLOS „VARPELIS“ PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS

Pradėjus lankyti mokyklą, siekiama užtikrinti globos ir ugdymo tęstinumą, todėl pirmiausia reikia pasikalbėti su tėvais (globėjais), išsiaiškinti vaiko poreikius, interesus, esamą gebėjimų lygį, specialiuosius ugdymo(si) poreikius, raidos ypatumus, tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymosi pasiekimų (pateikiamas klausimynas tėvams).

Mokslo metų viduryje, įvertinus vaiko pažangą, išsiaiškinamos sritys, kuriose vaiko pasiekimai yra akivaizdžiai matomi ir kuriose jie nežymūs. Informacija tėvams apie pusės metų laikotarpio vaiko pasiekimus pateikiama susitikimų metu. Tėvai informuojami tik apie jų vaiko pasiekimus, nelyginant su kitų vaikų pasiekimais.

Mokslo metų pabaigoje tėvai informuojami, ar vaikas pasiekė mokslo metams numatytą ugdymosi rezultatą. Tėvams pateikiama informacija apie vaiko stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires.

Apie auklėtojo pastebėtus vaikų ką tik įgytus pasiekimus tėvai gali būti informuojami nuolat, atvedus ar pasiimant vaiką.

Kai asmeniniai vaiko gebėjimai neatitinka įprastos raidos (jie reikšmingai atsilieka arba pranoksta kitų vaikų galimybes), kai auklėtojo ugdymo metodai taikomi tokiams vaikui yra bevaisiai, tai auklėtojas siekia bendradarbiavimo su specialistais. Auklėtojas kreipiasi į specialistą:

- prašydamas padėti suprasti vaiko ugdymosi poreikius ir surasti efektyviausius jo ugdymo būdus;
- kuriamas vaiko ugdymosi poreikius atitinkantis ugdymo planas;
- išsamiai tiriamas vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių pobūdis ir priežastys, kreipiamasi į mokyklos Vaiko gerovės komisiją, Kupiškio r. Švietimo pagalbos tarnybą;
- sudarant vaikui pritaikytą ar individualizuotą programą, kai yra gautos Kupiškio r. Švietimo pagalbos tarnybos išvados.
- stebima vaiko ugdymosi pažanga ir vertinamas pritaikytos ar individualizuotos programos efektyvumas.

Mokykloje pasirinkti šie vaiko pasiekimų vertinimo tipai: diagnostinis, formuojamasis ir apibendrinamasis.

Diagnostinis vertinimas – tai vaikui pažinti ir pirmiesiems jo ugdymosi žingsniams grupėje numatyti skirtas vaiko žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų vertinimas. Vertinimas atliekamas tada, kai auklėtojas pradeda dirbti su nauja vaikų grupe, kai į grupę ateina naujas vaikas, kai išryškėja nauji vaiko ugdymosi poreikiai, siekiant pažinti vaikus ir numatyti artimiausius jų ugdymosi žingsnius. Diagnostinis vertinimas naudojamas aiškinantis, ar pasiekti

iškelti vaiko ugdymosi uždaviniai, kokia yra vaiko pažanga per numatytą laikotarpį, kokie individualūs jo ugdymosi poreikiai.

Formuojamasis vertinimas – kasdienio vaikų ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant, kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kaip kiekvienam iš jų sekasi, kur reikia pagalbos, kaip vertėtų pakreipti veiklą, kad geriau atitiktų kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kokie vaikų siūlymai ir t.t. Vaikas nuolat skatinamas, jam laiku teikiama parama ir pagalba. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas patiko ir ką dar norėtų nuveikti, numatomi tolesni veiklos žingsniai.

Apibendrinamasis vertinimas – tai vaiko ugdymosi pagal Kupiškio mokyklos „Varpelis“ ikimokyklinio ugdymo programos „Augu“ dalį (pvz., vienerius metus) ar visą programą (pvz., nuo 3 iki 6 metų) rezultatų įvertinimas. Nustatoma, ko vaikas pasiekė 18 – oje ugdymosi pasiekimų sričių, ar vaiko ugdymosi pasiekimai atitinka mokyklos programoje numatytus rezultatus, kokia vaiko pažanga, kokios jo stiprybės ir tobulintinos sritys. Kupiškio mokyklos „Varpelis“ auklėtojų, logopedo, judesio korekcijos pedagogo, muzikos pedagogo, administracijos, tėvų susitarimu apibendrinantis vertinimas atliekamas du kartus metuose – rudenį ir pavasarį.

Vaikų ugdymosi pasiekimų įrodymų rinkimas ir saugojimas.

Vaikų ugdymosi pasiekimus (nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą) rodo jų bendravimas ir veikla įvairiose ugdymosi situacijose: vaikų judėjimo būdai, konkretūs veiksmai, poelgiai, kalbėjimas ir rašinėjimas, tyrinėjimas ir mokymosi būdai, meninė raiška ir kt. Įrodymai apie vaikų pasiekimus renkami įvairiais būdais: stebint ir užrašant, fotografuojant, darant garso ir vaizdo įrašus, kaupiant vaikų darbelius, kalbant su tėvais, specialistais ir kt. Renkant vaiko pasiekimų įrodymus svarbu ne tik fiksuoti tai, ką pastebi auklėtojas, bet ir kalbėtis su vaikais apie tai, ką jie veikia, jaučia, mąsto, kaip jiems sekasi, kas jiems įdomu, ką jie jau žino, geba, ką dar norėtų sužinoti, veikti ir kt. Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi vaiko pasiekimų aplanke. Vaiko pasiekimų įrodymai sugrupuoti pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše pateiktas ugdymosi sritis. Pasiekimų aplanke kaupiami vaiko darbeliai, kalbėjimo pavyzdžiai, elgesio situacijų aprašymai ir kita medžiaga. Į pasiekimų aplanką dedami tik tie įrodymai, kurie apie vaiko žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas pasako ką nors nauja, t. y. rodo jų tobulėjimą, išryškina vaiko gabumus, interesus, atskleidžia ugdymosi poreikius. Pasiekimų aplankas gali būti sudaromas kaip segtuvas ir/ar kompiuterinė laikmena – mišrus variantas.

Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos analizė.

Neapsiribojama vien tik įrodymų kaupimu. Auklėtojo pasirinkimu, tai, ko pasiekė vaikas, gali būti analizuojama nuolat arba tam tikrais laikotarpiais, sukaupus pakankamą pasiekimų įrodymų kiekį. Analizuojant turimus įrodymus siekiama atsakyti į klausimus:

- Kokius vaikų gebėjimus jie rodo?

- Kuriame pasiekimų žingsnyje vaikas yra?

- Ar pasiekimų įrodymų pakanka, kad galėtume spręsti apie vaiko pasiekimus visose srityse?

- Kokiomis individualiomis charakteristikomis pasižymi vaikas?

Remiantis vaiko pasiekimų įrodymų analize auklėtojas parengia vaiko pasiekimų lentelę.

Vaiko ugdymosi pažangos nustatymas.

Naudodamasis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, auklėtojas nustato vaiko pasiekimų pažangą, palyginęs jo turėtus ir per mokslo metus įgytus gebėjimus.

Kupiškio mokykloje „Varpelis“ vaikų pažangos matavimo periodas – vieneri mokslo metai. Mokslo metų pradžioje (rugsėjo – spalio mėn.) pažymimi vaiko turimi gebėjimai. Antrą kartą gebėjimai pažymimi mokslo metų pabaigoje (gegužės – birželio mėn.).

Gebėjimų pokytis rodo vaikų ugdymosi pažangą. Vaiko turimus ir naujai įgytus gebėjimus auklėtojas žymi lentelėje.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo medžiaga („Vaiko aplankas“) laikoma grupėje, ji yra konfidenciali.

Vertinimo rezultatai aptariami pedagogų tarybos posėdžių metu. Aptarimo medžiaga konfidenciali.

Apie vaiko pažangą ir pasiekimus informuojami tėvai (globėjai). Išeinant vaikui iš ugdymo įstaigos, „Vaiko aplankas“ atiduodamas tėvams.

Bendra informacija apie vaikų pažangą ir pasiekimus gali būti skelbiama tėvų lentoje: būtina pasidžiaugti vaikų sėkme, darbeliais, ypatingais pasiekimais.

Pagal pedagogų susitarimą vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka gali būti keičiama kas metus. Tai turi būti svarstoma mokyklos pedagogų tarybos posėdyje.

LITERATŪRA

Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams: vaikas iki trejų metų, sud. O. Monkevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001.

Dodge D., Colker L., Heroman C., Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, Vilnius: Presvika, 2007.

Einon D., Ankstyvasis ugdymas, Vilnius: UAB „Egmont Lietuva“, 1998.

Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, 2011.

Prieiga internetu: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/medziaga.php>.

Gaižutis A., Vaikystė ir grožis, Kaunas: Šviesa, 1988.

Gevorgianienė V., Kairienė D. ir kt., Metodinė medžiaga kompleksinės pagalbos teikimui, 2011.

Prieiga internetu: old.smm.lt/ugdymas/docs/Metodine%20medziaga%2012%2019.pdf.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Klaipėda: Baltic Printing House, 2014.

Prieiga internetu: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php
Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012.

Prieiga internetu: www.Lietuva2030.lt.

Lietuvos Respublikos vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimas Nr.184 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2005-2012 metų plano patvirtinimo“.

Prieiga internetu:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=250552&p_tr2=.

Lietuvos Respublikos švietimo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. V-1009 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.

Prieiga internetu: www.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/aprasas.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V-1795 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Prieiga internetu:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=408141&p_tr2=.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. V-735/A1-208. „Dėl Privalomo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Prieiga internetu:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=423753&p_tr2=2.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas.

Prieiga internetu:

http://www.sac.smm.lt/images.file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf.

Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius: ŠAC, 2006.

Petty G., Šiuolaikinis mokymas, Vilnius: Tito alba, 2006.

Tautinė mokykla, I t., red. Ž. Jackūnas, Kaunas: Šviesa, 1989.

Vaiko teisių konvencija.

Prieiga internetu:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=19848&p_query=&p_tr2=.
